

ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ МЕТРИЧНИХ КНИГ

У статті розглянуто інформаційний потенціал метричних книг та використання інформації, що містять метричні записи. Розглянуто процес оцифрування як одного із стратегічних напрямків організації доступу до архівної інформації документів Національного архівного фонду та представлення цифрових копій метричних книг в мережі Інтернет. Наголошено на необхідності подальшого використання інформації метричних книг та ретельному збереженні цих історичних джерел.

Ключові слова: метричні книги, інформаційний потенціал, архіви, забезпечення збереженості, оцифрування, використання.

Olha Kryhina

THE USAGE AND STORAGE OF THE INFORMATION CONTAINED IN THE PARISH REGISTERS

Under the conditions of the formation of the civil society, the social significance of archival institutions is increasing. The archives perform a number of important functions to store the documentary memory of the state and society. The development of modern historical science is characterized by the study of the mass sources. The parish registers play an important role as a type of the mass sources. The identification and usage of the informational potential of the parish registers and the storage of this historical source is becoming extremely urgent today. Moreover, there is an urgent need to systematize the parish registers that are stored in the local state archives, to protect metrics from damage and loss as well as to guarantee the proper storage for both modern researchers and descendants can use them.

The archivists work actively to improve the scientific reference system for the parish registers, to establish catalogues and to publish information on the official sites of the institutions. An important trend in ensuring the storage of the archival documents is the digitization. The digital archives and parish registers are available on the official websites of the archival institutions. The archival institutions of Ukraine within the framework of international activities carry out activities in the usage of the information presented in the parish registers.

The archival institutions actively collaborate with the genealogical societies and organizations. The parish registers, as a source with enormous informative potential, are of a high interest to the researchers. It should be noted about the necessity of the further usage of the parish registers and the proper storage of these historical sources.

Key words: parish registers, church acts, informational potential, archives, storage, digitization, usage.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019

© Кригіна О., 2019

Встановлення незалежності України, демократизація суспільного і наукового життя, скасування обмежень на доступ до архівів дало можливість по-новому осмислити місце та значення архівних установ та інформації документів, що зберігаються в них. В умовах формування громадянського суспільства зростає соціальна значущість архівних установ, які виконують життєво важливі функції збереження документальної пам'яті держави й суспільства, поповнення інформаційних ресурсів.

Розвиток сучасної історичної науки характеризується вивченням масових джерел, серед яких важливе місце займають метричні книги — сукупність записів культової реєстрації, що засвідчують події хрещення / народження, вінчання / шлюбу, поховання / смерті конкретних осіб, у вигляді хронологічних записів у книжковій формі. Метричні книги, попри своє громадянсько-правове значення, були важливим статистичним матеріалом, первинним генеалогічним джерелом, найбільш достовірним із загальної маси родових матеріалів. Інтерес до метричних

книг як до церковно-приходського джерела можна пояснити, з одного боку, подальшим вивченням теми з історичної демографії, а з іншого — спробою розкрити всі інформаційні можливості цього виду документа як історичного джерела.

Аналіз ступеня вивченості метричних книг виявив, що для дослідників XIX — початку XX ст. метричні книги були водночас як чинним, так й історичним джерелом. У цей період переважало ставлення до метрик, як до документів із поточною інформацією. Використовуючи дані метричних книг, ряд науковців займалися складанням «таблиць смертності» (Буняковский В.Я., 1866. 196 с.; Новосельский С.А., 1916. 208 с.). Кінець XIX ст. поповнився працями щодо порядку ведення та реєстрації актів громадянського стану (Григоровский С., 1910. 314 с.). З середини XX ст. дослідники розпочали вивчення окремих сюжетів, пов'язаних із метричними книгами. Першим, хто звернув увагу на важливість цього джерела для вивчення населення, був В. Кабузан (Кабузан В.М., 1963. 230 с.). Автор справедливо відзначав, що метричні книги недостатньо вивчені та наголошував на їхній значущості. Метрики також починають розглядатися, як історико-генеалогічне джерело, перші ґрунтовні дослідження з цієї теми належать А. Єлпатьєвському (Елпатьевский А.В., 1971. С. 72–88.).

Від 90-х рр. XX ст. до початку XXI ст. метричні книги починають вивчатися у кількох напрямках. Накопичення наукових знань дозволило застосувати для обробки інформації метричних книг комплексні методи, що поєднували у собі елементи статистики, математики, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін. Найбільш значущими при цьому стали дослідження Д. Антонова та І. Антонової (Антонов Д.Н., 2006. 385 с.). Автори наголошували на важливості зберігання метричних книг, їх обліку, системи захисту від втрати та фальсифікації інформації, передачі метричних книг на державне зберігання тощо. Посилюється увага й до вивчення метричних книг як представників різних національних груп, так і представників неправославного віросповідання.

З 2000 р. розпочато видання щорічних «Генеалогічних записок Українського геральдичного товариства», члени якого займаються й вивченням метричних книг. Я. Дашкевич відмічав, що інформація метричних книг стає в нагоді при дослідженнях з біографістики, генеалогії, історичної демографії, етнічної та конфесійної історії тощо (Дашкевич Я., 2004. С. 33–40; Смольський І., 2004. С. 77–82). Серед сучасних науковців, які займаються вивченням інформативного потенціалу метричних книг, що зберігаються у фондах державних архівів України, слід виділити І. Лимана (Лиман І., 2001. С. 197–211) та С. Гузенкова (Гузенков С.Г., 2005. 218 с.).

Дослідниця Н. Лобко зазначає, що метричні книги містять найбільш цінну та концентровану інформацію генеалогічного змісту (Лобко Н.В., 2008. 438 с.). Значна частина робіт сучасних дослідників метричних книг обумовлена регіональною специфікою.

Метричні книги слугували значним інформаційним джерелом в усі часи їх існування. Інформація метричних книг використовувалася для перевірки ревізій. На основі метричних записів священниками робилися метричні свідоцтва, які були копіями записів у метриках та слугували ґрунтом для отримання спадщини, усиновлення позашлюбних дітей, при укладанні шлюбних обрядів, при складанні посімейних списків тощо (Чижевский И.Л., 1881. 391 с.). За даними метричних книг складалися статистичні дані щодо народжених, одружених та померлих за окремий рік. Логічним завершенням розвитку та вдосконалення метричних книг стала їх повільна трансформація в акти громадянського стану, коли відбувся перехід джерела на якісно інший рівень.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених вивченню інформації, що містять метричні книги, слід наголосити, що питання забезпечення збереженості метричних книг практично не підіймалось серед науковців. Виявлення та використання інформаційного потенціалу метричних книг та забезпечення збереженості цього історичного джерела набуває сьогодні надзвичайної актуальності. **Метою статті** є питання щодо потреби у систематизації метричних книг, які зберігаються у державних архівах областей, захисті метрик від пошкодження і втрати, гідне зберігання джерел для використання як сучасними дослідниками, так й нащадками.

Метричні книги були у віданні священнослужителів різних конфесій, але постійно контролювались державними органами. Сьогодні наукове вивчення метрик не припиняється, а, навпаки, розвивається за різними напрямками. Інформація метричних книг використовується для соціально-правового захисту громадян (підтвердження фактів народження, смерті, як непрямий доказ при встановленні національності), генеалогічних, історико-статистичних досліджень, при вивченні ментальності етносу (дотримання посту, залежність імен у новонароджених від релігійних свят, динаміка народжуваності тощо).

Після відділення церкви від держави священникам було заборонено ведення метричних книг, заборона тривала майже повсюдно в 1919 р., у багатьох місцях в 1920–1922 рр., а в окремих церквах — значно довше. У радянський період церковна систематична реєстрація культових подій не велась. Оскільки метричні книги були необхідні для документального підтвердження демографічних (юридичних) подій, їх необхідно було зберігати. Циркуляр НКВС (Народного

комісаріату внутрішніх справ) 1919 р. пропонував усім окружним відділам записів актів цивільного стану з архівів колишніх духовних консисторій взяти в своє відання справи і метричні книги про народження, смерті, шлюби і розлучення за час з 1863 року або пізніший термін, всі інші метричні книги передати у відання губернських уповноважених Головного управління архівною справою. Цим же циркуляром було встановлено кордон поділу між державним і відомчим зберіганням. У 1969 р. був встановлений 75-річний термін відомчого зберігання метричних книг (Антонов Д.Н., 2006. 385 с.). Після завершення 75-річного терміну зберігання в архівах органів ЗАГС, книги мали передаватися на зберігання до державного архіву. Метричні книги знаходяться на зберіганні в обласних державних архівах і налічують кілька сотень тисяч.

В умовах незалежної України порядок зберігання та використання метричних книг визначається наказами й постановами Міністерства юстиції України, зокрема, наказ «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань державної реєстрації актів цивільного стану», в якому затверджено порядок, умови і строки зберігання книг державної реєстрації актів цивільного стану, метричних книг у відділах державної реєстрації актів цивільного стану та їх передачі до державних архівів (Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань державної реєстрації актів цивільного стану, 30.12.2013: № 2804/5). У наказі визначено, що книги державної реєстрації актів цивільного стану та метричні книги, складені до утворення органів державної реєстрації актів цивільного стану, є складовою частиною Національного архівного фонду (далі — НАФ) та власністю держави.

Окремо слід зазначити, що збереження метричних книг не у всіх архівах є повною, без лакун. Також є певні складнощі з архівної евристики метричних книг тих територій, що зазнавали зміни адміністративно-територіального поділу. Історичний комплекс метричних книг може виявитися роздробленим по ряду державних архівів суміжних областей.

З огляду на те, що затребуваність та використання інформації метричних книг значно зросла з середини 90-х років ХХ ст., головним чином, за рахунок генеалогічних досліджень, як професійних, так і аматорських, архівісти обласних архівів дуже активно працюють у напрямку вдосконалення науково-довідкового апарату щодо метричних книг, удосконалення та переробка описів фондів консисторій і церков, колекцій метричних книг. Каталоги метричних книг, що зберігаються в архівних установах, підготовлені працівниками державних архівів Дніпропетровської, Волинської, Закарпатської, Житомирської, Київської, Миколаївської,

Рівненської, Хмельницької, Сумської, Донецької, Івано-Франківської, Луганської, Полтавської, Запорізької, Харківської, Херсонської, Тернопільської, Черкаської, Чернівецької областей, міст Києва і Севастополя й представлені на офіційному сайті Державної архівної служби України та на офіційних сайтах архівних установ, що дає змогу отримати інформацію для подальших розшуків. Адаже до цього виду історичних джерел звертається дедалі більше дослідників. Натомість, пересічні громадяни звертаються до метрик із метою пошуків свого коріння, для відтворення генеалогічних дерев тощо.

За звітними даними Державної архівної служби України, у 2014 році архівними установами виконано 28 274 запити за актами цивільного стану, 3 339 генеалогічних замовлень. Протягом 2015 року архівні установи виконали 43 154 такі запити, державні архіви також виконали 1 848 генеалогічних запитів. У 2016 році архівними установами виконано 46 379 запитів за актами цивільного стану та 3 146 генеалогічних запитів. За звітний період 2017 року архівними установами виконано 44 103 запити за актами цивільного стану, 3 293 генеалогічні запити, у 2018 році архівними установами загалом виконано 2 871 генеалогічний запит. Також продовжує зростати кількість користувачів, які вивчають в читальних залах державних архівів генеалогічну тему. У 2018 році в читальних залах державних архівів працювало 6 506 таких дослідників (2017 р. — 6 306, 2016 р. — 6 258, 2015 р. — 5 604, 2014 р. — 3 339) (Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2014 році та пріоритети на 2015 рік; Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік; Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2016 році та пріоритети на 2017 рік; Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. про підсумки діяльності державної архівної служби України у 2017 році; Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. про підсумки діяльності державної архівної служби України у 2018 році). Однак виключно рідкісними досі є іменні покажчики, що дозволяють вести прямий пошук. У цьому напрямку значна робота проведена працівниками державного архіву Одеської області, які підготували іменний покажчик із метричних книг Одеської грецької Свято-Троїцької церкви. Ще одним позитивним моментом є оцифрування архівних матеріалів, зокрема й метричних книг.

Оцифрування архівних документів є одним із стратегічних напрямків організації доступу до архівної інформації документів НАФ та описів і надання до них доступу через Інтернет. Оцифрування архівних документів, зокрема джерел з генеалогічною інформацією, а саме метричних книг, — ще один важливий напрямок

у забезпеченні зберігання архівних документів. Наявність сучасних технологій дало можливість забезпечити збереженість фондів і створити архівні копії документів в електронному вигляді (Архівна система Донецької області). У 2018 році державними архівами України значно активізовано діяльність щодо оцифрування архівних документів. Згідно з попередньою інформацією упродовж року оцифровано 23 159 од. зб. документів з паперовою основою. Крім того, впродовж року тривало оцифрування описів з метою їх оприлюднення на вебсайтах архівів (Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. у 2018 році). Сьогодні на офіційних сайтах архівних установ представлені цифрові копії архівних документів. Цифрові копії метричних книг, представлені для ознайомлення та користування на сайтах державних архівів України, зокрема державних архівів Кіровоградської, Миколаївської, Одеської областей (Державний архів Кіровоградської області; Державний архів Миколаївської області; Державний архів Одеської області). Крім того, в результаті співпраці, починаючи з 2002 року, Державного архіву Донецької області з Генеалогічним товариством ЮТА (США) та з використанням обладнання товариства було створено страховий фонд практично на документи всіх метричних книг (Архівна система Донецької області). У 2017 році відбулася зустріч Голови Державної архівної служби України з членами делегації організації FamilySearch, штат Юта (США). Під час зустрічі представники організації FamilySearch ознайомили керівництво Укрдержархіву із завданнями щодо забезпечення збереження архівних документів генеалогічного характеру шляхом їх оцифрування та розширення доступу до цих документів через офіційний вебпортал організації. У рамках проекту державним архівом Донецької області було змікрофільмовано документи близько 4 086 архівних справ, що містяться у 273 фондах церков, які хронологічно охоплюють період 1809-1928 років і які нині недоступні, оскільки залишилися на непідконтрольній Україні території (Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. у 2017 році). Цифрові копії метричних книг Державного архіву Донецької області розміщені на сайті Центрального державного електронного архіву України (ЦДЕА). Робота щодо виявлення та використання інформації архівних документів, а саме метричних книг, проводиться архівними установами України й у рамках міжнародної діяльності. Зокрема, у 2014 році було підтверджено домовленості між українськими архівістами та Генеральною дирекцією державних архівів Республіки Польща щодо участі у міжнародному проєкті з оцифрування метричних книг та розміщення цієї інформації в мережі Інтернет (Підсумки діяльності у 2014 році та пріоритети

на 2015 рік...). У 2015 році Міністерству юстиції було подано пропозиції щодо залучення міжнародної технічної допомоги США за напрямом оцифрування документів державних архівів (Підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік...). 19 лютого 2019 року на базі Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г.С. Пшеничного відбувся щорічний круглий стіл архівістів із міжнародною участю «Оцифрування документів Національного архівного фонду як пріоритетний напрям цифровізації національних архівів: проблеми та перспективи», де обговорювалися актуальні питання щодо міжнародного досвіду оцифрування архівних документів, практики оцифрування документів у вітчизняних архівах, та питання щодо централізованого фонду користування документами НАФ (Державна архівна служба України...).

Архівні установи активно співпрацюють з генеалогічними товариствами та організаціями, у тому числі: Українським центром генеалогічних досліджень, товариством Червоного Хреста України, ТОВ «Генеалогічне агентство «Сімейний архів» (Російська Федерація), Міжнародним генеалогічним бюро Family Tree Ltd (м. Будапешт, Угорщина), Центральним архівом історії єврейського народу, Об'єднанням іудейських громад та організацій Житомирського регіону (Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. про підсумки діяльності державної архівної служби України у 2017 році...).

Таким чином, початок ХХІ ст. став періодом бурхливого розвитку інформаційних технологій та поширення їх у всіх сферах життя суспільства, не оминаючи й архівну справу. Застосування сучасних інформаційних технологій, а саме здійснення оцифрування архівних документів на паперових носіях, сприятиме забезпеченню зберігання та подальшому їх використанню без залучення оригіналів. Пріоритетним напрямком архівних установ залишається наближення діяльності до потреб громадянського суспільства шляхом розширення доступу до архівних документів через мережу Інтернет.

Отже, на законодавчому рівні метричні книги від джерела суто статистичного характеру поступово піднялися до рівня «головних актів усіх станів населення». Після вилучення їх ведення з церковного відання система метрикації фактично продовжувала існувати, але тепер у вигляді актів реєстрації цивільного стану. Метрики, як джерело із величезним інформативним потенціалом, усе більше привертають увагу дослідників. Вивчення широкого кола проблем, які так чи інакше пов'язані з метриками, розкриває їх багатий правовий та науковий потенціал. Слід наголосити на необхідності дальшого використання інформації метричних книг та ретельного збереження цих історичних джерел.

ДЖЕРЕЛА

1. Антонов Д.Н. Метрические книги России XVIII — нач. XX в. М, 2006. 385 с.
2. Архівна система Донецької області. URL: http://dn.archives.gov.ua/prazdniki/95_let_archivnoy_sluzhby/istory_dannie_pro_archivnu_systemu/1.1.istory_Bucenko.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
3. Буныковский В.Я. Опыт о законах смертности в России и о распределении православного народонаселения по возрастам. СПб., 1866. 196 с.
4. Греки Одеси. Іменний покажчик по метричним книгам Одеської Грецької Свято-Троїцької церкви. Одеса : Друк, 2000. Ч. 1: 1800–1831 pp., 364 с.; Греки Одеси. Іменний покажчик по метричним книгам Одеської Грецької Свято-Троїцької церкви. Одеса : Друк, 2002. Ч. 2: 1834–1852 pp., 374 с.
5. Григоровский С. О браке и разводе, о детях внебрачных, узаконении и усыновлении и о метрических документах. СПб., 1910. 314 с.
6. Гузенков С.Г. Метричні книги як джерело з історичної демографії Південної України другої половини XIX — початку XX ст. : дис. ... кандидата іст. наук : 07.00.06. Запоріжжя, 2005. 218 с.
7. Дашкевич Я. Вірменські метричні книги в Україні XVII–XVIII ст. *Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства*. 2004. Вип. IV. С. 33–40.
8. Державна архівна служба України. URL : http://www.archives.gov.ua/Publicat/Guidebooks/Spec_dovidnyku.php (дата звернення: 13.02.2019).
9. Державний архів Кіровоградської області. URL : <http://dakiro.kr-admin.gov.ua/e-m.php> (дата звернення: 10.02.2019).
10. Державний архів Миколаївської області. URL : <http://mk.archives.gov.ua/tsifrovyi-arhiv-metrychni-knygu.html> (дата звернення: 10.02.2019).
11. Державний архів Одеської області. URL : http://archive.odessa.gov.ua/el_arh/metrika/ (дата звернення: 10.02.2019).
12. Елпатьевский А.В. О документальных источниках современных историко-биографических и генеалогических исследований. *Актовое источниковедение*. 1971. С. 72–88.
13. Кабузан В.М. Народонаселение России в XVIII — первой половине XIX в. М., 1963. 230 с.
14. Лиман І. Метричні книги як джерело з церковного устрою Південної України другої половини XVIII — першої половини XIX ст. *Наукові записки: Збірник праць молодих вчених та аспірантів*. 2001. Т. 7. С. 197–211.
15. Лобко Н.В. Інформаційний потенціал українських генеалогічних джерел та його використання в історичних дослідженнях : дис. ... кандидата іст. наук : 07.00.06. К., 2008. 438 с.
16. Метрические книги в архивах Украины. URL : <http://metrics.tilda.ws/ukraine> (дата звернення: 13.02.2019).
17. Новосельский С.А. Смертность и продолжительность жизни в России. Пг., 1916. 208 с.
18. Підсумки діяльності у 2014 році та пріоритети на 2015 рік. Державна архівна служба України. URL : http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2014.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
19. Підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік. Державна архівна служба України. URL : http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
20. Підсумки діяльності у 2016 році та пріоритети на 2017 рік. Державна архівна служба України. URL : http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2016.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
21. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань державної реєстрації актів цивільного стану: наказ Міністерства юстиції України від 30.12.2013 № 2804/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2241-13> (дата звернення: 14.02.2019).
22. Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. про підсумки діяльності державної архівної служби України у 2017 році. URL : http://www.archives.gov.ua/Archives/zvit_2017.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
23. Публічний звіт Голови Укрдержархіву Баранової Т.І. про підсумки діяльності державної архівної служби України у 2018 році. URL : http://www.archives.gov.ua/Public-info/zvit_2018_1.pdf (дата звернення: 13.02.2019).
24. Смольський І. Метричні книги єврейських громад Галичини як джерело до генеалогії. *Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства*. 2004. Вип. IV. С. 77–82.
25. Чижевский И.Л. Церковное писмоводство: собр. правил, постановлений и форм к правильному ведению оного: сост. на основании законов и указов Св. Правительствующего Синода. 2-е изд. Харьков, 1881. 391 с.

REFERENCES

1. Antonov, D. N., & Antonova, I. A. (2006). *Metricheskie knigi Rossii XVIII — nach. XX v. M.* [in Russian].
2. Arkhivna systema Donetskoi oblasti. [in Ukrainian]. http://dn.archives.gov.ua/prazdniki/95_let_archivnoy_sluzhby/istory_dannie_pro_archivnu_systemu/1.1.istory_Bucenko.pdf

3. Buniakovskii, V. Ya. (1866). Opyt o zakonakh smertnosti v Rossii i o raspredelenii pravoslavnogo narodonaseleniia po vozrastam. SPb. [in Russian].
4. Chizhevskii, I. L. (1881). Tserkovnoie pismovodstvo: sobr. pravil, postanovlenii i form k pravilnomu vedeniu onogo: sost. na osnovanii zakonov i ukazov Sv. Pravitelstvuiushchego Sinoda. Kharkiv: Tipolitogr. Okruzhnogo shtaba [in Russian].
5. Dashkevych, Ya. (2004). Virmenski metrychni knyhy v Ukraini XVII–XVIII st. *Henealohichni zapysky Ukrainskoho heraldychnoho tovarystva / Genealogical Notes of the Ukrainian Heraldry Society*, IV, 33–40 [in Ukrainian].
6. Derzhavnyi arkhiv Kirovohradskoi oblasti [in Ukrainian].
<http://dakiro.kr-admin.gov.ua/e-m.php>
7. Derzhavnyi arkhiv Mykolaivskoi oblasti [in Ukrainian].
<http://mk.archives.gov.ua/tsifrovyi-arhiv-metrychni-knygy.html>
8. Derzhavnyi arkhiv Odeskoi oblasti [in Ukrainian].
http://archive.odessa.gov.ua/el_arh/metrika/
9. Derzhavna arkhivna sluzhba Ukrainy [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Publicat/Guidebooks/Spec_dovidnyky.php
10. Elpatevskii, A. V. (1971). O dokumentalnykh istochnikakh sovremennykh istoriko-biograficheskikh i genealogicheskikh issledovanii. *Aktovoie istochnikovedenie*, 72–88 [in Russian].
11. Hreky Odesy. (2000, 2002). Imennyi pokazhchyk po metrychnym knyham Odeskoi Hretskoi Sviato-Troitskoi tserkvy. Vol. 1, 1800–1831, Vol. 2, 1834–1852). Odesa: Druk [in Ukrainian].
12. Grigorovskii, S. (1910). O brake i razvode, o detiah vnebrachnykh, uzakonenii i usynovlenii i o metriceskikh dokumentakh. SPb. [in Russian].
13. Huzenkov, S. H. (2005). *Metrychni knyhy yak dzherelo z istorychnoi demohrafi Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny XIX — pochatku XX st.* [Parish Registers as a Source of Historical Demography of Southern Ukraine in the 2nd half of the 19 — early 20 centuries]. *Candidate's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
14. Kabuzan, V. M. (1963). Narodonaselenie Rossii v XVIII — pervoi polovine XIX v. M. [in Russian].
15. Lobko, N. V. (2008). Informatsiinyi potentsial ukrainskykh henealohichnykh dzherel ta yoho vykorystannia v istorychnykh doslidzhenniakh [Information Potential of Ukrainian Genealogical Sources and Its Usage in Historical Researches]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
16. Lyman, I. (2001). *Metrychni knyhy yak dzherelo z tserkovnoho ustroiu Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny XVIII — pershoi polovyny XIX st.* [Parish Registers as a Source of the Ecclesiastical Structure of Southern Ukraine in the second half of the 18th — the first half of the 19th century]. *Naukovi zapysky: Zbirnyk prats molodykh vchenykh ta aspirantiv / Scientific Notes: Collected Works of Young Scientists and Postgraduate Students*, (7), 197–211 [in Ukrainian].
17. *Metricheskie knigi v arkhivakh Ukrainy*.
<http://metrics.tilda.ws/ukraine>
18. Novoselskii, S. A. (1916). Smertnost i prodolzhitelnost zhizni v Rossii. Pg. [in Russian].
19. Pidsumky diialnosti u 2014 rotsi ta priorytety na 2015 rik. Derzhavna arkhivna sluzhba Ukrainy [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2014.pdf
20. Pidsumky diialnosti u 2015 rotsi ta priorytety na 2016 rik. Derzhavna arkhivna sluzhba Ukrainy [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf
21. Pidsumky diialnosti u 2016 rotsi ta priorytety na 2017 rik. Derzhavna arkhivna sluzhba Ukrainy [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2016.pdf
22. Pro zatverdzhennia deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv z pytan derzhavnoi reiestratsii aktiv tsyvilnoho stanu: nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 30.12.2013 # 2804/5 [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2241-13>
23. Publichnyi zvit Holovy Ukrderzharkhivu Baranovoi T. I. pro pidsumky diialnosti derzhavnoi arkhivnoi sluzhby Ukrainy u 2017 rotsi [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Archives/zvit_2017.pdf
24. Publichnyi zvit Holovy Ukrderzharkhivu Baranovoi T. I. pro pidsumky diialnosti derzhavnoi arkhivnoi sluzhby Ukrainy u 2018 rotsi [in Ukrainian].
http://www.archives.gov.ua/Public-info/zvit_2018_1.pdf
25. Smolskyi, I. (2004). *Metrychni knyhy yevreiskykh hromad Halychyny yak dzherelo do henealohii. Henealohichni zapysky Ukrainskoho heraldychnoho tovarystva / Genealogical Notes of the Ukrainian Heraldry Society*, IV, 77–82 [in Ukrainian].

Дата надходження статті до редакції: 19.02.2019.